NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A42491007
AA43-2180-12/10

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 2.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja M.Osmane,
tiesneses S.Gintere un V.Zommere,

piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvim *A.B.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *O.Ļ.* pieteikumu par Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot pienācīgus uzturēšanās apstākļus Latvijas Cietumu slimnīcā, un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar *O.Ļ.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 18.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] No 2005.gada marta līdz jūnijam *O.Ļ.* (turpmāk – pieteicējs) ārstējās Latvijas Cietumu slimnīcā, kura tolaik atradās Rīgas Centrālcietumā (turpmāk arī – slimnīca), no tuberkulozes.

2006.gada 23.jūlijā pieteicējs ar iesniegumu vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – IeVP vai atbildētāja), lūdzot izvērtēt slimnīcas atbilstību ar tuberkulozi slimu personu ārstēšanai, kā arī lūdzot atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 2016 apmērā.

2006.gada 10.augusta atbildes vēstulē Nr.1/7-Ļ/3448/3371 IeVP norādīja, ka pieteicējs ir ticis izārstēts un ārstēšanās laikā sūdzības nav pieteicis. Pieteicēja ārstēšanos pārbaudīja Veselības ministrija un pārkāpumus nekonstatēja.

[2] 2006.gada 5.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts *O.Ļ.* pieteikums, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot slimnīcā pienācīgus uzturēšanās apstākļus, kā arī atlīdzināt morālo kaitējumu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 18.jūlija spriedumu pieteikums noraidīts.

Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2009.gada 19.novembra spriedumu pieteikumu noraidīja.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts), konstatējot, ka apelācijas instances tiesa nav pārbaudījusi pieteicēja argumentus par uzturēšanās apstākļiem, ar 2010.gada 9.jūlija spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 19.novembra spriedumu, nosūtot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 5.aprīļa spriedumu pieteikums noraidīts.

Par Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 5.aprīļa spriedumu pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību.

[5] Izskatot lietu sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību, Senāts ar 2012.gada 10.janvāra spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 5.aprīļa spriedumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai. Senāts norādīja, ka procesa dalībnieku paskaidrojumi ir izvērtējami kontekstā gan ar valsts, gan starptautisko institūciju konstatēto par slimnīcas ārkārtīgi sliktajiem apstākļiem. Senāts atzina, ka apgabaltiesa nav vispusīgi un pilnīgi novērtējusi pierādījumus lietā, kā to prasa Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 154.panta pirmā daļa.

[6] Uz tiesa sēdi pieteicējs nebija ieradies. 2012.gada 11.septembrī apgabaltiesā saņemts pieteicēja iesniegums ar lūgumu izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes. Ievērojot, ka pieteicējs uz tiesas sēdēm neierodas, apgabaltiesa, pamatojoties uz APL 214.panta pirmo daļu, nolēma lietu izskatīt bez viņa piedalīšanās tiesas sēdē.

Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē pieteicēja apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Noklausījusies IeVP pārstāvja paskaidrojumus, pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un *O.Ļ.* pieteikums ir apmierināms.

[8] Pieteicējs vērsies tiesā par apstākļiem slimnīcā, kur uzturējies laika posmā no 2005.gada 2.marta līdz 2005.gada 22.jūnijam.

Pieteicējs norādījis, ka kamerā, kur ticis ievietots, nedarbojās ventilācija, kamera bija auksta, mitra un ļoti netīra, nebija karstā ūdens, kosmētiskais remonts nebija veikts vairākus gadus. Šādi sadzīves un sanitāri higiēniskie apstākļi radījuši pieteicējam morālo kaitējumu, ko viņš novērtējis Ls 2016 apmērā.

Līdz ar to noskaidrojams, vai minētie apstākļi slimnīcā pastāvēja un vai tie ierobežoja pieteicēja cilvēktiesības, kas izriet no Satversmes 95.panta, kas noteic, ka valsts aizsargā cilvēka cieņu un godu, un ka spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta.

[9] IeVP ir piekritusi, ka kamerā nebija karstā ūdens, attiecībā uz kosmētiskā remonta trūkumu IeVP ir norādījusi, ka sienas nebija svaigi krāsotas, krāsa bija nolupusi. Pieteicēja apgalvojumiem par ventilācijas trūkumu, aukstumu un mitrumu kamerā atbildētāja nepiekrīt, norādot, ka slimnīcas kamerās bija gan dabīgā, gan mākslīgā ventilācija, apkure bija pietiekama, jo ticis pārbaudīts, lai kamerās būtu 18-19 C^o temperatūra.

[10] Lietā nav tiešu pierādījumu pieteicēja iebildumiem par apstākļiem, kādos viņš uzturējās slimnīcā. Senāts līdzīgā lietā ir atzinis, ka Nacionālās un starptautiskās cilvēktiesību institūcijas laika gaitā ir ieguvušas informāciju par apstākļiem Latvijas ieslodzījuma vietās. Ir vērtēts, kā iestādes sadarbojas un cik patiesi sniedz tām pieprasīto informāciju. No šo institūciju sniegtajām ziņām tiesa, izskatot lietas par ieslodzījumā esošu personu uzturēšanās vai apiešanās apstākļiem, var iegūt informāciju, kas var apstiprināt personas teikto un ietekmēt lietas iznākumu pat, ja tiešu pierādījumu personas teiktajam nav (*sk. Senāta 2010.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-126/2010 20.punktu*).

Senāts 2012.gada 10.janvāra spriedumā šajā lietā ir norādījis, kādā kontekstā ir izvērtējami procesa dalībnieku paskaidrojumi.

Senāts norādījis, ka slimnīca tika slēgta tieši tādēļ, ka apstākļi, kādos tika ārstēti ieslodzītie, nebija tādi, kādos drīkstētu ārstēt cilvēkus. Tas secināms gan no valsts, gan starptautisko institūciju ziņojumiem.

Piemēram, Tieslietu ministrija iesniedza Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu, kuru Ministru kabinets pieņēma zināšanai 2006.gada 26.septembra sēdē (sēdes protokols Nr.49, 35.§). Tajā tika minēts, ka ap 2005.gadu katastrofāli pasliktinājās situācija Latvijas Cietumu slimnīcā, kura atrodas Rīgas Centrālcietumā. 2003.gadā tika izstrādāts slimnīcas renovācijas tehniskais projekts, taču finansējums tā īstenošanai netika piešķirts. Norādīts gan uz nopietnu starptautisko institūciju kritiku [Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (turpmāk – Spīdzināšanas novēršanas komiteja)] un kategoriskiem norādījumiem par slimnīcas slēgšanu (Eiropas Padomes Cilvēktiesību komisārs), gan arī Veselības ministrijas Medicīniskās aprūpes un darbspējas ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijas 2006.gada marta lēmumu, ar kuru nolemts slēgt Latvijas Cietumu slimnīcu ar 2007.gada 7.aprīli, ja līdz tam netiks nodrošināta tās darbība atbilstošās telpās.

Minētās starptautiskās institūcijas vairākkārt ir vērsušas Latvijas amatpersonu uzmanību uz šīs cietumu slimnīcas ārkārtīgi sliktajiem apstākļiem.

Jau 1999.gada vizītē Spīdzināšanas novēršanas komitejas eksperti apmeklēja Latvijas Cietumu slimnīcu, kas izvietota Rīgas Centrālcietuma telpās, un savā ziņojumā norādīja, ka apstākļi, kādos ieslodzītajiem jāuzturas slimnīcā, ir kaitīgi viņu veselībai un, ka tie ir pilnībā nepieņemami tiem, kas slimo ar nopietnām slimībām. Norādīts, ka gandrīz nav dabīgā apgaismojuma, mākslīgais apgaismojums ir niecīgs, bet gaiss, pateicoties ventilācijas neesamībai, ir smacīgs (visapkārtesoša netīru ķermeņu, žūstošu drēbju un izkārnījumu smaka). Gultas, gultas veļa un ieslodzīto drēbes ir sliktā stāvoklī un bieži vien netīras. Mēbeles ir ļoti sliktā stāvoklī, mitrums izplatījies lielākajā daļā kameru. Īpaši uzsvērts, ka ar tuberkulozi slimojošie arī uzturas šādos apstākļos. Attiecībā uz higiēnas un sanitārajiem apstākļiem minēts, ka tie (tualete, izlietne, kopējās dušas) neatbilst minimālajām prasībām, kādām vajadzētu būt ievērotām slimnīcā. Dažkārt higiēnas un sanitārie apstākļi raksturoti kā šausmīgi. Savukārt dušas pieejamība reizi 10 dienās neļauj cilvēkiem pienācīgi nomazgāties. Kā norādīts ziņojumā, nav nemaz jāsaka, ka šādi apstākļi ir nepieņemami ne tikai no humānu apsvērumu viedokļa, bet arī ir pamats infekcijai *(sk. 2001.gada 22.novembra ziņojuma 159., 160.punktu, http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2001-27-inf-eng.htm#_Toc505404172).*

Pēc 2002.gada vizītes Spīdzināšanas novēršanas komitejas eksperti norādījuši, ka uzturēšanās apstākļi slimnīcā kļuvuši vēl kritiskāki, dušā varot iet reizi nedēļā, tomēr biežāk mazgāties netiek atļauts. Pēc šīs vizītes komiteja aicināja Latviju nekavējoties veikt slimnīcas renovācijas darbus, par kuriem tā tika informēta *(sk. 2005.gada 10.maija ziņojuma 101., 102.punktu, http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2005-08-inf-eng.htm#_Toc39911135)*. Pēc 2004.gada vizītes komitejas eksperti konstatēja, ka apstākļi cietumu slimnīcā joprojām ir nepieņemami, ka faktiski neviena no rekomendācijām nav ieviesta *(sk. 2008.gada 13.marta ziņojuma 62.punktu, http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2005-08-inf-eng.htm#_Toc39911135)*. Pēc 2007.gada vizītes komitejas eksperti ar prieku konstatēja, ka Latvijas Cietumu slimnīca, kas bija izvietota Rīgas Centrālcietumā, ir slēgta *(sk. 2009.gada 15.decembra ziņojuma 73.punktu,http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2009-35-inf-eng.htm#_Toc196040757).*

Arī Eiropas Padomes Cilvēktiesību komisārs savā 2003.gada vizītē Latvijā ir pievērsis uzmanību ieslodzījuma vietām, tostarp ieslodzīto ārstēšanās apstākļiem Latvijas Cietumu slimnīcā (kas bija izvietota Rīgas Centrālcietumā). Komisārs izteicies, ka apstākļi slimnīcā ir šausmīgi, ka slimnīca ir nekavējoties jāslēdz līdz vismaz pilnīgai renovācijai un, ka ieslodzītie ir no turienes jāpārvieto uz pieņemamām telpām *(sk.2004.gada 12.februāra ziņojuma 17.punktu, https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=112881&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679).*

Nākamajā ziņojumā, kas tapa pēc Cilvēktiesību komisāra biroja darbinieku vizītes Latvijā 2006.gadā, tika konstatēts, ka iepriekšējā ziņojumā

ieteiktā slimnīcas telpu renovācija nav īstenota *(sk. 2007.gada 16.maija ziņojuma 24.punktu, https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1134279&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679#P173_18513)*.

Lietas materiālos ir tiesībsarga 2007.gada 3.aprīļa vēstule pieteicējam. Tajā nav uzskaitīti konkrēti apstākļi Latvijas Cietumu slimnīcā. Tiesībsarga Diskriminācijas novēršanas departamenta vadītāja tikai norādījusi, ka Valsts Cilvēktiesību biroja darbības laikā tā darbinieki vairākkārt ir apmeklējuši Latvijas Cietumu slimnīcu un ir informēti par tajā esošajiem sadzīves apstākļiem, ka arī ir norādījuši atbildīgajām institūcijām par konstatētajiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

[11] Ievērojot iepriekš minēto, proti, valsts un starptautisko institūciju konstatēto par apstākļiem slimnīcā, apgabaltiesa secina, ka pieteicēja iebildumi par apstākļiem, kādos viņš uzturējās slimnīcā, ir pamatoti.

Latvijas Republika vairākkārt ir saņēmusi starptautisko institūciju kritiku par veselības aprūpes apstākļiem slimnīcā un kategoriskus norādījumus par tās nekavējošu slēgšanu (sk. šā sprieduma 10.punktu). Ņemot vērā šo informāciju, secināms, ka par apstākļiem slimnīcā cilvēktiesību institūcijas ir satraukušās ilgstoši un rezultātā slimnīca tieši šā iemesla dēļ ir slēgta.

Mitrums un ventilācijas neesamība slimnīcā minēta Spīdzināšanas novēršanas komitejas ziņojumos, īpaši uzsverot, ka ar tuberkulozi slimojošie arī uzturas šādos apstākļos. Norādīts, ka apstākļi, kuros ieslodzītie tiek turēti slimnīcā, ir pilnīgi nepieņemami. Tāpat starptautisko institūciju aicinājumi slimnīcu nekavējoties slēgt vismaz līdz pilnīgai renovācijai apstiprina pieteicēja norādīto par to, ka telpas nav remontētas, jo pretējā gadījumā, ja vaina būtu tikai sienu krāsojumā, kā to paskaidro IeVP, netiktu norādīts uz pilnīgu renovācijas nepieciešamību. Pieteicēja paskaidrojumus par netīrību un kosmētiskā remonta nepieciešamību slimnīcā apstiprina arī Veselības ministrijas Medicīniskās aprūpes un darbspēju ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijas 2005.gada 6.aprīļa Atzinums par medicīniskās aprūpes pārbaudi slimnīcā Nr.7-28/53-11, kurā citastarp konstatēts, ka tuberkulozes nodaļas telpu sanitārais stāvoklis un kosmētiskais remonts ir neapmierinošs.

Iepriekš minētie apstākļi konstatēti attiecībā uz visu slimnīcu, tādējādi apgabaltiesai nav šaubu, ka šādos apstākļos slimnīcas tuberkulozes nodaļā bija spiests uzturēties arī pieteicējs. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst par pierādītu faktu, ka slimnīcas kamerā, kurā tika turēts pieteicējs, nebija ventilācijas, tā bija mitra, netīra un neremontēta. Lietā nav pierādījumu par temperatūru slimnīcas kamerās un šādus pierādījumus nav iespējams iegūt, līdz ar to apgabaltiesa nevar pārbaudīt faktu par siltumapgādes pietiekamību vai nepietiekamību.

[12] Senāts atzinis, ja ir norādīti vairāki apstākļi, kas, personas ieskatā, liecina par Satversmes 95.panta pārkāpumu, nav pamatoti izdarīt secinājumu par katru apstākli atsevišķi. Iespējams, ka katrs apstāklis atsevišķi nerada tādas

sekas, lai konstatētu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu, bet, aplūkojot tos visus kopā, šāds secinājums ir izdarāms. Persona neizcieš katru no apstākļiem atsevišķi, tā tiek turēta attiecīgajos apstākļos, un visi kopā tie var pārsniegt neizbēgamo ciešanu līmeni, kas ir raksturīgs ieslodzījumam (*sk. 2010.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-126/2010 17.punktu*).

Apgabaltiesa secina, ka konkrētajā gadījumā pieteicējam ar konstatēto apstākļu kopumu nodarītais tiesību aizskārums sniedzas pāri tam, kas neizbēgami saistīts ar ciešanām vai pazemojumu, ko rada viņam noteiktais brīvības ierobežojums. Ievērojot minēto, kā arī to, ka pieteicējs šādos apstākļos ir uzturējies ilgu laika periodu (112 dienas), pieteicēja tiesību aizskārums ir atzīstams par būtisku.

Apgabaltiesa konstatē, ka konkrētajos apstākļos valsts ir pilnā mērā atbildīga par to, lai personai tiek nodrošinātas normatīvajos aktos paredzētās tiesības atrasties atbilstošos apstākļos ieslodzījuma vietas slimnīcā. Apstākļiem jābūt tādiem, kas nepazemo cilvēka cieņu.

Ņemot vērā minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka ir noticis tāds pieteicēja tiesību aizskārums, kas ir vērtējams saistībā ar pieteicēja prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Līdz ar to atbildētājas faktiskā rīcība, nenodrošinot iespēju *O.Ļ.* periodā no 2005.gada 2.marta līdz 2005.gada 22.jūnijam ārstēties slimnīcā, kurā sadzīves apstākļi atbilst cilvēktiesību aizsardzības minimālajiem standartiem, ir uzskatāma par prettiesisku.

[13] Ievērojot apgabaltiesas konstatējumu [12], ka ir noticis būtisks pieteicēja tiesību aizskārums, ir vērtējams jautājums par pieteicēja tiesībām uz atlīdzinājumu saistībā ar kaitējumu, kas nodarīts ar tiesību ārstēties slimnīcā, kurā sadzīves apstākļi atbilst cilvēktiesību prasībām, aizskaršanu.

Saistībā ar neatbilstošiem uzturēšanās apstākļiem slimnīcā pieteicējs prasa izmaksāt kompensāciju Ls 2016 par morālo kaitējumu.

[14] Satversmes 92.pants noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Administratīvā procesa likuma 92.pants cita starpā noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar iestādes faktisko rīcību. Šīs normas vienveidīgai piemērošanai pieņemts Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums).

Senāts ir attīstījis virkni principu, kas ir jāievēro atlīdzinājuma noteikšanā. Lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs Satversmes 92.panta izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim (*sk. 2007.gada 1.marta sprieduma lietā Nr.SKA-54/2007 8.punktu*). Jēdziens *atbilstīgs atlīdzinājums* nozīmē, ka atlīdzinājumam ir jābūt taisnīgam. Atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas (*sk. 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 16.punktu*). Jāņem vērā, ka, nosakot atlīdzinājumu, tiesa pauž valsts nostāju par aizskarto tiesību un paša tiesību

aizskāruma nozīmīgumu. Tādējādi atlīdzinājums demokrātiskā un tiesiskā valstī nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*sk. 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 18.punktu, 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 16.punktu*).

Atlīdzinājuma noteikšanai ir jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzītais, ka, pat ja valsts ir atzinusi cilvēktiesību pārkāpumu, bet noteikusi atlīdzinājumu, kas ir ievērojami zemāks par minimumu, kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesa parasti piešķir par attiecīgu pārkāpumu, persona saglabā upura statusu Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) 34.panta izpratnē. Līdz ar to, nosakot atlīdzinājumu, tiesai jāsalīdzina Eiropas Cilvēktiesību tiesas noteiktais atlīdzinājums līdzīgās lietās un jāņem vērā ne tikai Latvijas ekonomiskās iespējas, bet arī tas, ka atlīdzinājums par morālo kaitējumu nedrīkst būt *ievērojami zemāks par minimumu*, kādu noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa salīdzināmās lietās (*sk. Senāta 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 17.punktu ar tur minētajām atsaucēm uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 20.jūlija spriedumu lietā „Ciorap pret Moldovu" un 2006.gada 19.oktobra spriedumu lietā „Tomašić pret Horvātiju"*).

[15] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.panta izpratnē morālais kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Saskaņā ar šā likuma 14.pantu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (panta pirmā daļa). Morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 3000 latiem. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 5000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20000 latiem (panta trešā daļa).

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmā daļa paredz, ka tiesības uz zaudējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām zaudējumu nodarošām sekām, proti, minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu apgabaltiesa norāda, ka morālais kaitējums atbilstoši tā definējumam ir personas ciešanas un attiecīgi tās nav pierādāmas. Tādēļ, lai konstatētu personas morālās ciešanas, pietiek ar personas apgalvojumiem un paskaidrojumiem.

Apgabaltiesa no apstākļiem lietā konstatē, ka pieteicējam morālās ciešanas ir radījuši tieši sliktie (antisanitārie, nepiemērotie) apstākļi slimnīcā.

Apgabaltiesas ieskatā situācija, ka atbildētāja nespēj nodrošināt pienācīgus ieslodzītās personas turēšanas apstākļus slimnīcā, nav atzīstams par atbildētājas rīcību attaisnojošu apstākli.

Ievērojot APL 94.panta pirmo daļu, atlīdzinājums ir prasāms no Latvijas Republikas.

[16] Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Iepazinusies ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi atlīdzinājuma noteikšanas gadījumos, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka nosakot atlīdzinājuma apmēru, parasti tiek ņemts vērā, vai pārkāpums ir saistīts ar cietušās personas ilgstošu atrašanos prettiesiskajā stāvoklī, kā arī taisnīguma apsvērumi. Piemēram, 2004.gada 2.decembra spriedumā lietā *Farbtuhs pret Latviju* tiesa vērtēja notiesātā ilgstošo atrašanos ieslodzījuma laikā apstākļos, kas bija viņa veselības stāvoklim nepiemēroti. Arī 2003.gada 29.aprīļa spriedumā lietā *Dankevich v. Ukraine* tiesa, nosakot atlīdzinājuma apmēru, ņēma vērā tiesību aizskāruma ilgstošo raksturu.

Apgabaltiesa izvērtēja arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru līdzīgās lietās, ņemot vērā piešķirtā atlīdzinājuma apmēru. Morālā kaitējuma atlīdzinājums EUR 11700 piešķirts par cilvēktiesību pārkāpumu, kas turpinājies vienu gadu šādos apstākļos: pārapdzīvotība ieslodzījuma vietā; ieslodzītajai personai ierobežotas tiesības uz ārpuskameras aktivitātēm; netika nodrošinātas higiēnas preces (ziepes, zobu pasta, tualetes papīrs); kamerā netika nodrošināta ne pietiekama ventilācija, ne pietiekama dabiskā gaisma; aizdomas par to, ka ieslodzījuma vietā saslima ar tuberkulozi (*sk. ECT 2010.gada 19.oktobra spriedumu lietā „Bazjaks pret Latviju", kā arī minētajā spriedumā ietvertās atsauces uz ECT judikatūru*).

Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka pieteicēja atrašanās slimnīcā cilvēka turēšanai nepiemērotos apstākļos (kamerā nebija ventilācijas, telpa bija mitra, netīra un neremontēta) ir radījusi pieteicējam morālo kaitējumu, par kuru nosakāms atlīdzinājums pieteicēja prasītajā apmērā – Ls 2016, ņemot vērā, ka pieteicējs šādos apstākļos turēts ilgstoši.

[17] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa nav pilnīgi un vispusīgi vērtējusi lietas apstākļus, un tās spriedums nav pamatots.

[18] Pieteicējam ar tiesas lēmumu samazināta valsts nodeva par pieteikumu līdz Ls 3 un no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzību pieteicējs atbrīvots.

APL 126.panta otrajā daļā noteikts, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Apmierināt *O.Ļ.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot *O.Ļ.* pienācīgus uzturēšanās apstākļus Latvijas Cietumu slimnīcā laika posmā no 2005.gada 2.marta līdz 2005.gada 22.jūnijam.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt *O.Ļ.* morālo kaitējumu Ls 2016 (divi tūkstoši sešpadsmit latu) apmērā un samaksāto valsts nodevu Ls 3 (trīs latu) apmērā.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai iemaksāt par labu valsts budžetam valsts nodevu Ls 12 (divpadsmit latu) apmērā.

Spriedumu trīsdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente /*paraksts*/ M.Osmane

Tiesneses /*paraksts*/ S.Gintere

/*paraksts*/ V.Zommere

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese M.Osmane
Rīgā 2012. gada 2.oktobrī